

Secesija u suvremenom svijetu

Lipošek, Lorena

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Textile Technology / Sveučilište u Zagrebu, Tekstilno-tehnološki fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:201:447519>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-27**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Textile Technology University of Zagreb - Digital Repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO-TEHNOLOŠKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD
SECESIJA U SUVREMENOM SVIJETU

LORENA LIPOŠEK, 8969/TMD

Zagreb, lipanj 2017.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

TEKSTILNO-TEHNOLOŠKI FAKULTET

ZAVOD ZA DIZAJN TEKSTILA I ODJEĆE

ZAVRŠNI RAD

SECESIJA U SUVREMENOM SVIJETU

LORENA LIPOŠEK, 8969/TMD

AK.SLIK. PAULINA JAZVIĆ, DOCENT

Zagreb, lipanj 2017.

ZAVOD ZA DIZAJN TEKSTILA I ODJEĆE

BROJ STRANICA: 37

BROJ SLIKA: 13

BROJ LITERATURNIH IZVORA: 5

BROJ LIKOVNIH OSTVARENJA: 15

ČLANOVI POVJERENSTVA:

Ak. slik. Paulina Jazvić, docent – mentor

Prof. lik. kulture Koraljka Kovač Dugandžić

Dr. sc. Martina Ira Glogar, izv. prof.

Prof. lik. kulture Andrea Pavetić

SAŽETAK

Secesija u suvremenom svijetu

Secession in the contemporary world

Secesija u suvremenom ili modernom svijetu kao inspiracija za vlastitu kolekciju tema je ovog završnog rada. Istražujući taj, ne tako davan povijesni stil i značajne umjetnike tog razdoblja, izdvajam one čije me stvaralaštvo posebno inspirira s ciljem osmišljavanja vlastite kolekcije. Referirajući se na sveukupni sadržaj kreirala sam vlastitu kolekciju od petnaest odjevnih predmeta.

secesija, umjetnost, kolekcija, dekoracija, ornament

secession, art, collection, decoration, ornament

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. SECESIJA.....	2
2.1. ART NOUVEAU (SECESIJA).....	2
2.2. MUNCHENSKA SECESIJA.....	3
2.3. BEČKA SECESIJA.....	3
3. SLIKARSTVO.....	4
3.1. GUSTAV KLIMT.....	5
3.2. EDVARD MUNCH.....	8
4. ARHITEKTURA.....	11
4.1. ANTONI GAUDI.....	12
4.2. HENRY VAN DE VELDE.....	14
5. MODA, STIL I RAZVOJ ODJEVANJA.....	15
5.1. BOJE I UZORCI.....	17
6. OPIS MAPE.....	19
7. ZAKLJUČAK.....	35
8. LITERATURA.....	36
POPIS SLIKA.....	37

1. UVOD

Potkraj XIX. stoljeća Europom se proširio nov, inovativan stil koji su obilježili dekorativni uzorci krivudavih linija. Taj moderni stil koji je slijedio egzotične trendove i istodobno ostajao vjeran lokalnim tradicijama prisutan je u umjetnosti, dizajnu i arhitekturi. Osobito kvalitetna djela dao je u dekorativnoj umjetnosti, grafici i ilustracijama. Novi umjetnički jezik zasnivao se na naglašavanju "snage linije" za koju belgijski slikar i arhitekt Henri van de Velde kaže da sadrži energiju osobe koja ju je načinila. Upravo zbog te povezanosti slobodne linije i osobnog emocionalnog izraza, izabrala sam Secesiju i njezine osnove kao vodilju i inspiraciju u kolekciji koju želim prilagoditi suvremenom svijetu. Secesija kao novi umjetnički jezik crpi nadahnuće neposredno iz prirode. Djela su obilovala motivima iz životinjskog i biljnog svijeta, a obilježavale su ih sinusoidne asimetrične linije, što ih je činilo živima, vrlo dekorativnima i uzbudljivima. Jedna od vodećih inspiracija za moju kolekciju je Gustave Klimt. Profinjen i zagonetan slikar krajolika i vješt crtač senzualnih i nježnih ženskih aktova. Ako obratimo pažnju na figure u kolekciji, vidljiva je ta nježna linija i naznake apstrakcije koje kasnije odlikuju njegovo stvaralaštvo za vodećeg umjetnika alternativne verzije avangardne apstraktno umjetnosti. Veliku ulogu u odabiru boja moje kolekcije pripisujem Edvardu Munchu zbog načina i izraza za koje ih koristi. Kontrastna jednobojna područja, obrubljena debelim neprekinutim dinamičnim linijama. Umjetnik je nastojao izraziti teme osamljenosti i otežanog odnosa ljubavi koristeći se ekspresijom kroz boje i oblike koje "pričaju" emociju, te stvaraju ugođaj i prostor određene situacije. Proučavajući secesijsku arhitekturu, koristila sam Gaudijeva djela kako bi dobila kontrast između slobodne nježne linije (slikarskog pristupa) i zatvorene statične kompozicije koju nalaže arhitektura. Cilj ovog istraživanja upravo je u kombiniranju i spajanju što više faktora, koji opisuju dotičan stil u jednu cjelinu, te prikazati sve čari sececije prilagođene i integrirane u suvremenost.

2. SECESIJA

U posljednjem desetljeću XIX. stoljeća umjetnici su u nekim srednjoeuropskim zemljama negodovali zbog moći likovnih akademija i njihova monopola na izložbe. To je potaklo mlade slikare, kipare i arhitekta da se odvoje od službenih organizacija i osnuju alternativne skupine poznate kao secesije. Osim uspostave novog stila simbolističke orijentacije, njihov cilj je bio osloboditi se povijesnog oživljavanja i postići ostvarenje koncepta "svjetske umjetnosti". Uz to, željeli su da sva moderna djela postanu međunarodno poznata kako bi potakli kulturnu razmjenu. Prve takve skupine bile su Munchenska secesija (osnovana 1892.) i Berlinska secesija (1893.). Godine 1893. osnovana je najpoznatija među njima - Bečka secesija. među drugim umjetničkim udrugama koje su osnovane bila je i Rimska secesija čija je izložba bila anti-akademske naravi, također kao reakcija na radikalno avangardnu estetiku. Teško je ukupno sagledati utjecaj koji su secesije imale na europsku umjetnost XX. stoljeća. Predstavnici secesije promovirali su razvoj radionica kao središta kreativnosti, šireći izbor materijala i tehnika izražavanja.¹

2.1. ART NOUVEAU (SECESIJA)

Umjetnički pokret Art nouveau (Nova umjetnosti) koji je ime dobio po galeriji koju je u Parizu otvorio Samuel Bing, a projektirao Henri van de Velde, razvija dekorativne aspekte Arts and Crafts zamisli ali bez socijalističkih konotacija. Nastala je tako moda koja se iznimnom brzinom proširila Europom i Amerikom (1890-1910.). U Njemačkoj je ovaj stil dobi naziv Jugendstil, u Italiji Liberty, u Austriji Sezessionstil, prema nazivu skupine Sezession koja je u Beču proglasila raskid sa službenom umjetnošću (1897.). Najznačajnije su karakteristike ovoga stila, osim stvaranja novih oblika, posve nova prostorna rješenja koja izražavaju sve mogućnosti novih materijala. Karakteriziraju ga izvijene i izdužene forme; u dekoraciji, njegove asimetrične arabeske označavaju odlučujući raskid s tradicijom, stvarajući cvjetne motive u Belgiji i Francuskoj, a linearnije oblike u radovima austrijskih secesionista i u djelima škotskog arhitekta Charlesa Renniea Macintosha.

Svoj vrhunac stil ipak doseže u arhitekturi i u primijenjenim umjetnostima. Jedinstvo projekta tipično je za Art Nouveau; novi se stil koristi za cjelokupno opremanje građevine, od osmišljavanja fasade do oblikovanja stolnog pribora. U Francuskoj ovom se stilu posvećuje osobito Hector Guimard, čiji projekt za postaje pariške podzemne željeznice, dokazuje koliko se arhitektura Art Nouveaua udaljila od tradicije. Bizaran i vrlo dekorativan, novi stil ubrzo

¹ Ivanka Borovac, Opća povijest umjetnosti, Mozaik knjiga, Zagreb, 2000. str 532.

prisvajaju i robne kuće koje su se u to doba počele graditi u velikim američkim i europskim gradovima, postajući simbolom uspješnosti i trgovačke moći. ²

2.2. MUNCHENSKA SECESIJA

Godine 1892. Franz von Stuck pokreće prvu Secesiju zajedno s Wilhelmom Trubnerom i Fritzom von Uhdeom. Skupina sastavljena od umjetnika koji su izbjegavali avangardne ideje koje su zaokupile umjetničku zajednicu, davala je prednost naturalizmu, posebice u području dekorativne umjetnosti. Taj se pokret ubrzo povezo sa časopisom Jugend ("mladost") koji je odigrao ključnu ulogu pri uklapanju stila art nouveau u njemačku kulturu. Umjetnici munchenskog Jugendstila nadahnuće za svoj novi dekorativni rječnik crpili su iz biljnog i životinjskog svijeta. Zanimljiv predstavnik jugendstila bio je Hermann Obrist, botaničar i kipar, koji je otvorio radionicu u Firenci 1892. godine, a u Munchenu dvije godine kasnije. Iz tih je centara organizirao proizvodnju "organskog veza" nazvanog tako zbog spontanosti i ritma koji je obilježio njegova djela. Njegova zidna oplata iz 1895. postala je simbolom art nouveaua.³

2.3. BEČKA SECESIJA

Secesija se u Beču razvila 1897. na inicijativu pisca Ludwiga Havesija. Bila je to skupina umjetnika među kojima su bili Gustav Klimt (prvi predsjednik), Carl Moll, Koloman Moser i Maximilian Lenz, kao i arhitekti Josef Maria Olbrich, Josef Hofmann i kasnije, Otto Wagner. Njihov program naveo je kao cilj "podizanje klonule austrijske umjetnosti na razinu suvremenih međunarodnih standarda". U tu svrhu, njihovo djelovanje bilo je usmjereno na česte i kvalitetne umjetničke izložbe. Skupina je željela stvoriti "svjetsku umjetnost" koja bi uključivala slikarstvo, skulpturu, arhitekturu i dekoraciju što je dovelo do priređivanja tematskih izložbi. Jedno djelo bilo bi središte izložbe, dok bi druga imala popratnu ulogu.⁴

² Mary Hollingsworth, Umjetnost kroz povijest čovječanstva, Andromeda, Rijeka, 1998. str 439.

³ Ivanka Boravac, Opća povijest umjetnosti, Mozaik knjiga, Zagreb, 2000. str 538.

⁴ Ivanka Boravac, Opća povijest umjetnosti, Mozaik knjiga, Zagreb 2000. str 532.

3. SLIKARSTVO

Povijest umjetnosti se ubrzava. Svaka se generacija okomljuje na onu prethodnu i optužuje ju da je ogrezla u stilu bez duše. Svaki umjetnik domišlja svoj vlastiti svijet, određujući sebe otklonom što ga otuđuje od već poznatih stilova. Umjetnost se tijekom XIX. stoljeća, sve više i više, zalaže za dva razvojna puta: jedan koji je u službi institucija (Države kao naručitelja i Akademije koja nadzire Salon, jedinu mogućnost umjetniku da postane priznat) i drugi u trajnom raskidu sa dominantnim stilom. U trenutku kad ovo iscrpljeno stoljeće očekuje jedan prijelom po svemu bitno drugačiji od svega onoga što je dotad poznato, umjetnost odsad živi od mnoštva istodobnih eksperimenata i upravo su veliki umjetnici oprezni prema umjetničkim kategorizacijama i doktrinama koje sebe smatraju nedodirljivima. U ovom stoljeću, genij je osamljenik i slikarstvo konačno preuzima korak pred kiparstvom zato što je podatnije i prirodnije u zavođenju.⁵

U stilizaciji pojedinosti i komponiranju cjeline najizrazitije je svojstvo secesije naglašena izduženost i vitkost proporcija, što primjećujemo podjednako u prozorima i otvorima secesijske građevine, stolnim svjetiljkama ili uzorcima tkanine, u plakatima ili naslovnicama knjiga itd. Načela dinamike i organičnosti prožimaju sva područja oblikovanja. Ta načela možemo primijetiti u djelima nekih slikara koje su umjetnici secesije priznavali kao svoje prethodnike, poput Van Gohga i Gauginea. Najizrazitiji predstavnik secesijskog slikarstva u Austriji je Gustav Klimt.⁶

⁵ Gilles Plazy, Povijest umjetnosti u slikama, Rijeka, 2000. str 133.

⁶ Radovan Ivaničević, Stilovi, razdoblja, život II, Od Romanike do Secesije, Profil,Zagreb,2002. str264.,265.

3.1. GUSTAV KLIMT

Pohađao je Školu dekorativne umjetnosti u Beču i počeo je raditi ukrašavajući i oslikavajući javne građevine, zajedno sa svojim bratom i drugim umjetnicima. Klimt je bio glavni sudionik u osnivanju bečke secesije, a nakon nekoliko godina postao je najznačajnijim predstavnikom moderne umjetnosti. U svojim posljednjim godinama pokazao je naklonost prema avangardnim tendencijama ekspresionista. Njegova iznimna nadarenost osigurala je uspješnost radovima koji su sadržavali različite izražajne materijale u istoj kompoziciji, podsjećajući na gotičke i bizantske tradicije i istovremeno naviještajući multimedijalnu umjetnost XX. stoljeća.

U svojim slikama i ciklusima murala isprepleo je suštinsko i apstraktno, iluziju i dekoraciju, te postigao sklad motiva i ornamenta. Njegovo najpoznatije djelo "Poljubac" pripada razdoblju nazvanom Klimtovom "zlatnom" fazom, koje se odlikuje intenzivnim dekorativnim lirizmom i formalnom stilizacijom. Slika prikazuje dva lika na obali pokrivenoj cvijećem na zlatnoj pozadini. Njihova priljubljena tijela ovijena su raskošnom odjećom ukrašenom bogatim nizom šarenih oblika i uzoraka. Ženski lik kleči tijela prikazana u profilu, s glavom naslonjenom na rame i muškarčevu ruku koja je pridržava. Lice joj je okrenuto prema gledatelju, a oči su joj zatvorene. Muškarac stoji i grli ženu, a njegov zagrljaj oblikuje skladno jedinstvo dvaju tijela. Glava mu je nagnuta naprijed i naslonjena na ženinu glavu, a rukom obgrljuje njezin vrat i glavu. Njegova desna ruka također blago dodiruje ženino lice.

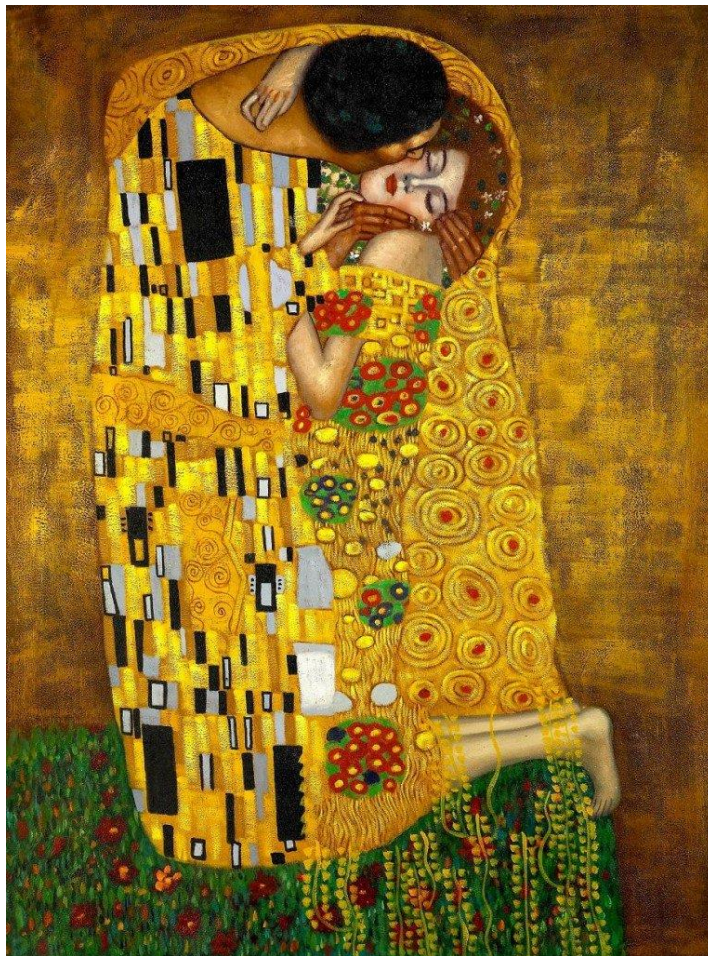
Kompozicija otkriva profinjenu eleganciju i smisao za red, dočarane uz pomoć dva različita bloka boje i prevladavanjem žutih i zlatnih nijansi. Dva tijela čine uspravnu, izduženu masu boje koja se ističe na zlatnoj pozadini. Ljubavni odnos ta dva lika izražen je u naznačenom spoju njihovih tijela i u gotovo identičnom tkanju koje ih obavija i poput sloja kože izdvaja od ostatka svijeta. Kad bi se spoj tih dvaju likova po okomici razdijelio, dvije bi strane bile različite i potpuno asimetrične.

Prostor je prikazan u dvije dimenzije, kao na bizantskim mozaicima koje je Klimt proučavao u Ravenni. Nema perspektive, a time ni osjećaja dubine. Prašno smeđa boja u zlatnoj pozadini ne pridonosi osjećaju dubine, već obogaćuje senzualnost ozračja. Dvodimenzionalan prostor sastavljen je od višebojnih masa koje rijetko imaju prirodne granice po kojima bismo ih prepoznali kao određene oblike.

Dekoracije Klimtove slike su raskošne, a poseban zlatni sjaj postiže u dijelu u kojem slika likove, omotane u skupocjenu, raskošnu odjeću. Dominantna boja, svjetlozlatna, nastavlja

se i na cvjetnom pokrovu, a najupečatljivija je na lišću vinove loze s desne strane. Ondje gdje se susreće s pozadinom, njegovi rubovi tvore zamagljeno obzorje.

Veoma sigurnom, preciznom crtom određuju se različite kromatske mase u sklopu kompozicije. Ta crta zavojito klizi uokolo obrubljujući velike mase boje. Detaljnije, na odjeći i na cvijeću, ritmičkim se nizom zaobljenih linija iscrtavaju sitne pojedinosti dekoracije. Spirale, zaobljeni obrisi biljaka, krugovi i ovalni oblici načičkani su po cijeloj površini tkanine, što pridonosi sveukupnom dojmu suptilnost, glatkoće i mirnoće. U nekim se dijelovima čini poput vela, što možda simbolizira iščezlu energiju i razrijeđenu gustoću.⁷

Slika 1. G. Klimt, Poljubac, Austrijska galerija, Beč

⁷ Ivanka Boravac, Opća povijest umjetnosti, Mozaki knjiga, Zagreb, 2000. str 532.,534.,535.

Slika 2. G.Klimt, portret Adely B. Bauer, Žena u zlatu

3.2. EDVARD MUNCH

Studirao je na akademiji za umjetnost i obrt u Oslu gdje je na njega veliki utjecaj imala francuska umjetnost. Njegova najpoznatija djela najavila su berlinsku secesiju i ekspresionizam. Ako je Klimt "neizvjestan opstanak forme na kraju materije" prenio u ritmičku eleganciju svoje dekorativne umjetnosti i time izrazio odraz društva u krizi, Norvežanin Edvard Munch interpretirao je istu problematiku egzistencijalističkog pesimizma. On se koristio izrazito ekspresionističkim jezikom, a njegov je pesimizam pun aluzija na djela Schopenhauera, na Nietzscheovu negativističku filozofiju i na Wagnerovu estetiku. Munch je mrzio konvencionalni moral, malograđanske predrasude i licemjerstvo. U sklopu stila art nouveau i njegovih "dinamografskih" linija pronašao je idealan jezik za interpretaciju principa priopćavanja važnih poruka o velikim pitanjima života, ljubavi i smrti.

Uz pomoć kontrastnih jednobojskih područja, obrubljenih debelim neprekinutim linijama koje se pojavljuju u valovima i vrtlozima, umjetnik je nastojao izraziti teme osamljenosti, otežanog odnosa ljubavi i strasti između muškarca i žene, te nedovoljne težine koja se pridaje moralnim djelovanjima.

Jedno od njegovih poznatijih djela „Krik“, nastalo je 1893. i izvedeno je u tehnici tempera na drvu. Naslikao je nekoliko verzija ovog djela, uključujući i više litografija. To je vjerojatno njegova najslavnija slika i dio je istraživanja teme očaja. Napisao je: "Naslikao sam oblake poput prave krvi. Boje vrište." Slika prikazuje dio mosta koji se proteže dijagonalno slijeva nadesno preko donje dvije trećine kompozicije. U prednjem planu lik odjeven u crno stoji u sredini prizora. Dva se muška lika mogu vidjeti na vrhu mosta, gdje se dijagonalno crta spaja s lijevom rubom slike. Desno od mosta taman je brežuljkasti krajolik koje okružuje bistro jezero ili morsku uvalu. Iznad obzora nebo čine valovite trake svijetlih boja. Most je naslikan uz pomoć ravnih pruga koje se kreću iz donjeg lijevog kuta i pokrivaju donji dio slike. Ostatak slike ispunjen je bojama koje su određene zaobljenim crtama.

Osnovna obilježja kompozicije su jednostavna. Ispod traka neba su brežuljci, a određeni dvjema paralelnim crtama. Niža crta vodi duž udaljene obale vode. Na desnom kraju te crte počinje druga, koja ocrta granicu između vode i bliže obale i vodi otprilike do sredine okomitog pravokutnika koji sadrži dva muška lika. Tijelo lika u prvom planu oslikano je zavojitim crtama koje su oprečne ravnim crtama mosta. Glava, svjetlijeg tona, ističe se nad tamnim krajolikom. Perspektiva koja se lomi na desnoj strani slike, sadrži ravne crte i kutove zajedno sa zaobljenim crtama.

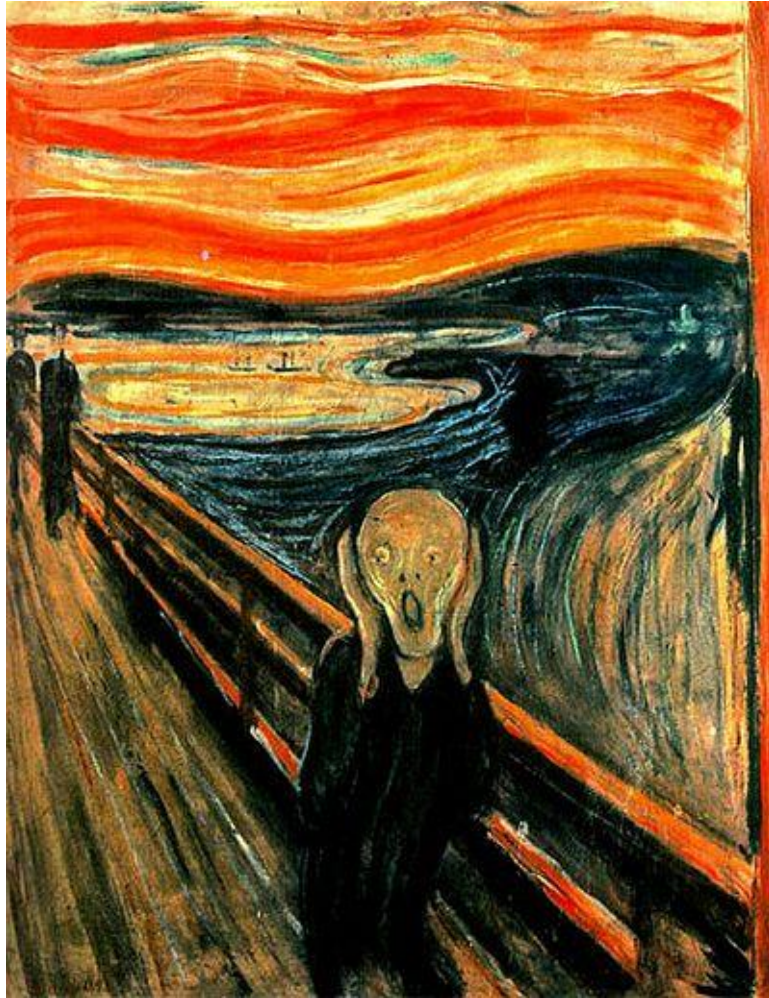
Promatramo li prednji dio slike, pogled nam privlače ravne crte i kut iz kojih one dolaze. S desne je strane, naprotiv, cijelo područje oslikano zavojitim crtama i prostor nestaje. Različit pristup dvjema stranama stvara osjećaj nelagode. Grube žestoke boje raspoređene su prema planu: lijevo, u području ravnih crta, prevladavaju žute i crvene nijanse, a desno, u području krivulja, prevladavaju plava, zelena i crna. Slikanje likova, oblika i staza strastveno je ekspresivno. Realizam je izbjegnut uporabom divljih boja. Nema sklada među bojama, samo žestok kontrast.

U gornjem dijelu slike ističe se područje "slikanja radi slikanja". Upravo onaj dio koji, kao da svojom plamenom svjetlošću zagrađuje dramatičan nemir donjeg dijela slike, promatran zasebno, doima se potpuno drugačijim. Skladne pruge žute i crvene s isprekidanim nanosima bijele, sive i svijetloplave slijede blagi vodoravni ritam.

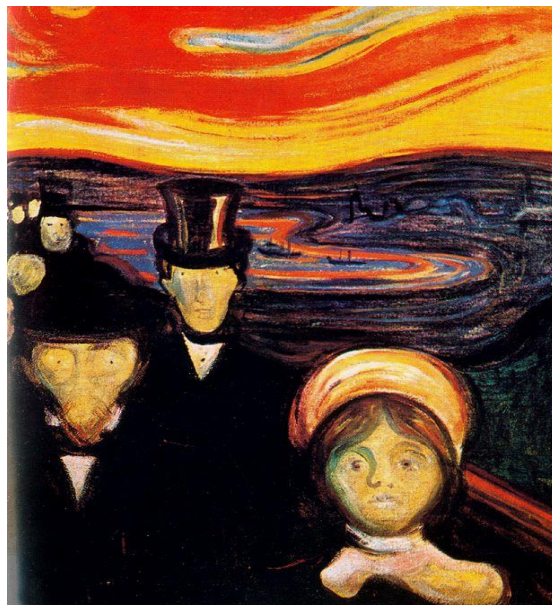
Lik u prednjem dijelu slike javlja se u obliku ekto plazme - sablasne tvari za koju spiritualisti kažu da izbija iz medija tijekom transa. Vjeruje se da duhovna bića lebde u zraku i nemaju određen spolni identitet, upravo poput lika na slici. Njegovi pokreti dolaze iz njegova donjeg dijela, iz ruku oko usta koja vrište i iz užasa koji mu se odražava u razrogačenim očima.

Tumačenje umjetničkog djela nikada ne smije biti previše uvjetovano emocijama koje ono izražava. Važno je da se umjetnik koristi tim medijem kako bi stvorio zamišljenu sliku svijeta. To i Munch čini ovim djelom. Ravne i zaobljene crte, tople, svijetle boje suprotstavlja hladnima i tamnima. U područjima tmurnih boja, kretanje zaobljenih crta oponaša morskiju oluju. Golemi val penje se i ruši poput "krika" prirode.⁸

⁸ Ivanka Boravac, Opća povijest umjetnosti, Mozaki knjiga, Zagreb, 2000. str 536., 537.

Slika 3. E. Munch, „Krik“

Slika 4. E. Munch, „Strah“

4. ARHITEKTURA

Ciljevi su bili stvarati novi stil kako u umjetnosti tako i u arhitekturi, koji bi djelovao organski. Često graditelji secesije nisu bili arhitekti već slikari pa se ipak secesija odlikuje novim shvaćanjem o prostoru u kojima se negiraju i odbijaju elementi električne arhitekture, te se koriste nove građevinske konstrukcije čelika, željeza, betona i stakla.

Premda se o Art Nouveauu obično razmišlja kao o primijenjenoj umjetnosti, on je možda naj snažnije djelovao na arhitekturu. Kao oblik ukrašavanja, on nije bio podatan za prenošenje na druga područja umjetnosti u većim razmjerima. Doista, on je prikladno, iako šaljivo, nazvan arhitekturom knjiškog ukrašavanja. Cilj je također bio povećati razinu zanatske vještine do razine umjetnosti, te dotaknuti razlikovanje među njima. Art Nouveau je jako utjecao na ukus publike, a njegov snažni utjecaj na primijenjene umjetnosti vidimo na predmetima od kovanog željeza, u namještaju i nakitu, u tipografiji, pa čak i u ženskoj modi. Omiljeni uzorak bio im je zmijolika crta, a tipičan oblik - ljljan. No, postojao je i strogo geometrijski pravac što će se s vremenom pokazati sve važnijim.

Prvi arhitekt koji je istražio sve mogućnosti ovog stila bio je Viktor Horta, utemeljitelj pokreta u Bruxellesu. Stubište kuće Tassel, izvedeno između 1892. i 1893. godine, ima doista zapanjujuću fluidnu lakoću. Koristio se kovanim željezom do maksimuma, jer se može razvući u bilo koji oblik.⁹

Slika 5. Victor Horta: stubište kuće Tassel, 1893. Bruxelles

⁹ H.W. Janson, Anthony F. Janson, Povijest Umjetnosti, Varaždin, 2005. str 768.,769.

4.1. ANTONI GAUDI

Utjecaj srednjovjekovne katalonske arhitekture očit je u Gaudijevu djelu. Na primjerima arhitekture španjolskog modernog stila vidljiva je sklonost prema kićenom gotskom i maurskom stilu kao i prema pločicama, mozaicima i uporabi boja nadahnutim mediteranskom tradicijom. Uporabom stilova iz prošlosti, ovaj umjetnik je ostao vjeran načelu da se umjetnik mora vraćati svojim korijenima kako bi bio originalan. Korijene je pomiješao sa s književnim aluzijama, hirovitim elementima i mističnim vizijama, a svoj je dizajn zasnivao na pomicanju zemljišta. Povjeren mu je posao dizajniranja ulaza u posjed palače i parka u Barceloni. Park je zauzimao površinu od 20 hektara i prvobitno je zamišljen kao rezidencijalni vrt ili predgrađe, opremljeno svim uslugama nužnim za funkcioniranje zajednice. Stjenoviti krajolik razbijen je na brežuljke i doline s alejama i klupicama, zavojitim i uspinjućim stazama te spiralnim kolonadama. Gaudijev piece de resistance bila je crkva La Sagrada Familia također u Barceloni. Njezina se izgradnja protezala kroz veći dio Gaudijeva stvaralačkog života i zbog želje da spoji tradicionalno i moderno bila mu je veliki intelektualni izazov. No jednako je tako bila i njegova vjerska obveza koja je s vremenom postajala sve mističnija. Gradnja crkve započeta je 1882. godine i do danas nije završena. Ona i dalje ostaje najekstremnijim primjerom art-nouveauvskog tumačenja gotičke umjetnosti.¹⁰

Najznačajniji primjer ovog stila u arhitekturi jest Casa Mila u Barceloni, velika stambena zgrada koju je projektirao Antoni Gaudi. Ona pokazuje gotovo manijakalno izbjegavanje glatkih površina, ravnih linija te bilo kakve simetrije, tako da izgleda kao da je zgrada slobodno oblikovana od nekog kovnog materijala. Krov je oblikovan valovitim gibanjem, a dimnjaci kao da su istisnuti iz tube zubne paste. Casa Mila izražava fanatičnu odanost autora idealu "prirodnog" oblika. Takvo se nešto ne može ni ponoviti, a kamoli razvijati. Strukturno to je remek djelo stare zanatske vještine, pokušaj reforme u arhitekturi začet izvana umjesto iz unutrašnjosti.¹¹

¹⁰ Ivanka Boravac, Opća povijest umjetnosti, Mozaki knjiga, Zagreb, 2000. str 542., 544.

¹¹H.W. Janson, Anthony F. Janson, Povijest Umjetnosti, Varaždin, 2005. str 770.

Slika 6. A.Gaudi, La Sagrada Familia, Barcelona

Slika 7. A.Gaudi, Casa Mila, Barcelona

Slika 8. A.Gaudi, Građevina u parku Guell, Barcelona

4.2 HENRY VAN DE VELDE

Belgijski slikar, arhitekt, teoretičar i dizajner pokućstva i umjetnički oblikovanih predmeta, pokazivao je iste znakove dinamizma i apstrakcije. On je u Europi bio glavni zagovornik ideja Williama Morrisa, s kojim ga je povezivalo traganje za čistim stilom s racionalnim strukturama i slična zaokupljenost ulogom umjetnika u društvu. Snažno je podržavao povezivanje umjetnosti i industrije, ali isticanje estetske vrijednosti takve veze naznačuje da nije vjerovao u masovnu proizvodnju. Njegov doprinos dekorativnoj umjetnosti, od izgleda kvaka do kućnih interijera, većinom je uključivao trakaste, sinusoidne linije koje omeđuju praznine.

Svoje oblikovanje zasnivao je na načelu da svaki dio mora zadovoljavati jedan aspekt uma; primjerice, neki element trebao bi pobuditi smirenost, drugi uzbuđenje ili opuštenost. U seriji eseja napisanih između 1902. i 1903. razmatrao je koncept "linije koja govori" za koju je tvrdio da je obilježje po kojemu se razlikuju svako povijesno razdoblje i svaka civilizacija. Tvrdio je da su najmanji pokret, najfinija promjena ritma i najmanja varijacija u vremenskom usklađenju ili razmaku naglašavanja zapravo odgovor na specifična raspoloženja ili stanja duha. Odredio je modernu liniju kao prilagodljiv i elastičan proizvod koji izlazi iz iskonskog tijela energije.¹²

Slika 9. H. Van de Velde, Primjer primijenjene umjetnosti

¹² Ivanka Boravac, Opća povijest umjetnosti, Mozaki knjiga, Zagreb, 2000. str 531.

5. MODA, STIL I RAZVOJ ODJEVANJA

Secesija se pojavila kao reakcija na industrijsku estetiku, na pojam ljepote u kojoj se funkcionalno spaja s lijepim bez "dodataka" i ona stavlja težište na dekorativnost. Ponekad je suzdržana, ali dojmljiva zbog svoje neuobičajenosti. Najčešće ukras buja, a često sasvim prekriva površine. Najprije se pojavljuje u primijenjenim umjetnostima, tkaninama i zidnim tapetama. Postala je jedinstveni stil što se proširio u sve europske zemlje i povezo dva stoljeća, jer, iako je negdje počeo ranije ili traje dulje, nesporno je da između 1890. i 1910. apsolutno vlada svim područjima oblikovanja. Posljednji je stil XIX. i prvi stil XX. stoljeća.¹³

Silueta u obliku S-krivine bila je toliko privlačna da je čak i nefunkcionalnost nije mogla srušiti s modnog pijedestala. Ženskom tijelu davalo je dodatne akcente na grudi, struk i bokove što je umnogome definiralo žensku siluetu tog razdoblja. Trebale su neke godine da se taj modni trend izmjeni spontano, sam od sebe – kao modni preokret, a to se dogodilo tek krajem prve polovice XX. stoljeća. Trebalo je vremena da se stvori slobodno, prirodno i opušteno žensko odjelo, a sav taj proces se ne može promatrati bez simultane analize ravnopravnosti žene s muškarcem.

Tijekom XIX. stoljeća javljale su se i reformatorske ideje, prema kojima su hlače trebale postati sastavni dio ženske odjeće, čime bi se potaknula ravnopravnost spolova, no te ideje nisu bile prihvaćene. U Europi i SAD-u otvarale su se mnogobrojne trgovine odjećom; velik izbor i stalne cijene gotovo su dokinuli proizvodnju odjeće kod kuće.

Početak XX. stoljeća korzet je i dalje ostao sastavni dio ženske odjeće (*sans ventre*: bez trbuha). Njegovu je upotrebu pred I. Svjetski rat uklonio Paul Poiret, »kralj mode«, ističući funkcionalnost odjeće. Nakon rata u modu su ušle kraće suknje ravnih linija (do koljena) kao i vrećaste hlače (*harem pants*). Skraćivanje suknje stavilo je u prvi plan raznobojne čarape. Moderne su bile i prozračne, pastelne haljine u kombinaciji sa šeširima.

Za II. Svjetskog rata proširile su se, zbog praktičnosti, hlače, bluze i vjetrovke. Nakon rata novi je smjer (*New look*, 1947) odredio C. Dior, čije kreacije naglašavaju ramena, struk, grudi i bokove (»Venera 1948«). U 1950-ima mijenjali su se stilovi (*H-linija*, *A-linija*). Moda šezdesetih godina prošlog stoljeća ističe nekonvencionalne oblike (najčešća je mini suknja), ignorira modne diktate te preuzima mnoge etnografske i retroelemente. U sedamdesetim godinama prošlog stoljeća izmjenjivale su se duge i mini suknje, a sve su češća i ženska odijela.

U XX. st. nastali su i mnogi individualni stilovi povezani s različitim supkulturama i glazbom (disco, punk, metal, grunge, techno, hip-hop). Ležerniji, mladenački stil obilježavaju

¹³ Radovan Ivaničević, *Stilovi, razdoblja, život II, Od Romanike do Secesije*, Profil, Zagreb, 2002. str. 265., 266.

i sve češće traperice (*jeans*), te mnoga športska odjeća od rastezljivih materijala (*lycra*). Istodobno se razvija visoka i skupa dizajnerska moda (Gianni Versace, G. Armani, Calvin Klein, Donna Karan, K. Lagerfeld, Jean-Paul Gaultier, Ralph Lauren i dr.), stilovi se izmjenjuju iz sezone u sezonu, uvijek prezentirajući nove detalje i ostavljajući dovoljno prostora za osobni izbor, a tradicionalno shvaćanje mode uvelike je ustupilo mjesto pomodarstvu.¹⁴

¹⁴ <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=44736> (23.06.2017.)

5.1. BOJE I UZORCI

Naglašivanje ukrasa bio je glavni vrhunac secesije koji se očituje u odjeći. Kombinacija zlata sa crnom i bijelom bojom je postala kultno odredište za svjetovne haljine u stilu secesije. Također se koristila prirodna zelena boja u kombinaciji s crnom, plavom, crvenom, te zlatnim vezovima cvjetnih motiva, koji uvelike podsjećaju na slike Gustava Klimta. Zlatna i smeđa boja u svim svojim pastelnim tonovima kao i u originalnim tonovima, jednako su prevladavale zajedno sa bež i žutom bojom. Motivi koji su se nizali u dekorativne svrhe, ali kao nositelji kompozicije i reljefa odjevnog predmeta, bili su cvjetni ornamenti, vitraji katedrale, paunovo perje, zmijski pokreti linija koje su nerijetko pratile nježan oblik tijela i prirodan nepravilan rast, uz razne spirale, elipse i geometrijske nepravilne oblike.

Slika 10. Uzorak vitraj katedrale na haljini

Slika 11. Uzorak zmijski pokreti linija

Slika 12. Kombinacija zlata s crnom i bijelom bojom

Slika 13. Vezovi cvjetnih motiva po uzoru na G. Klimta

6. OPIS MAPE

Mapa se sastoji od petnaest crteža izrađenih u kombiniranim tehnikama akvarela, akrilnih boja, flomastera, grafitu i rapidografa. Radovi predstavljaju moju interpretaciju odjeće inspirirane secesijom integriranom u suvremeni svijet. Polazne točke u ovom radu su slobodna linija, dekoracija i opća obilježja secesije, kao i umjetnici tog razdoblja koji su me potaknuli na kreativnost. Nadahnuta stvaralaštvom brojnih umjetnika, raznolikim vrstama umjetnosti koje se primjenjuju i na jedinstven način prepoznaju kroz povijest, sličan oblik slobode sam i sama prikazala kroz svoju kolekciju. Predstavila sam svoju "secesiju u suvremenom svijetu" kao unikatnu i otkačenu kolekciju, čiji je cilj naglasiti autentičnost i originalnost suvremenog svijeta.

Sl. 14. Model 1

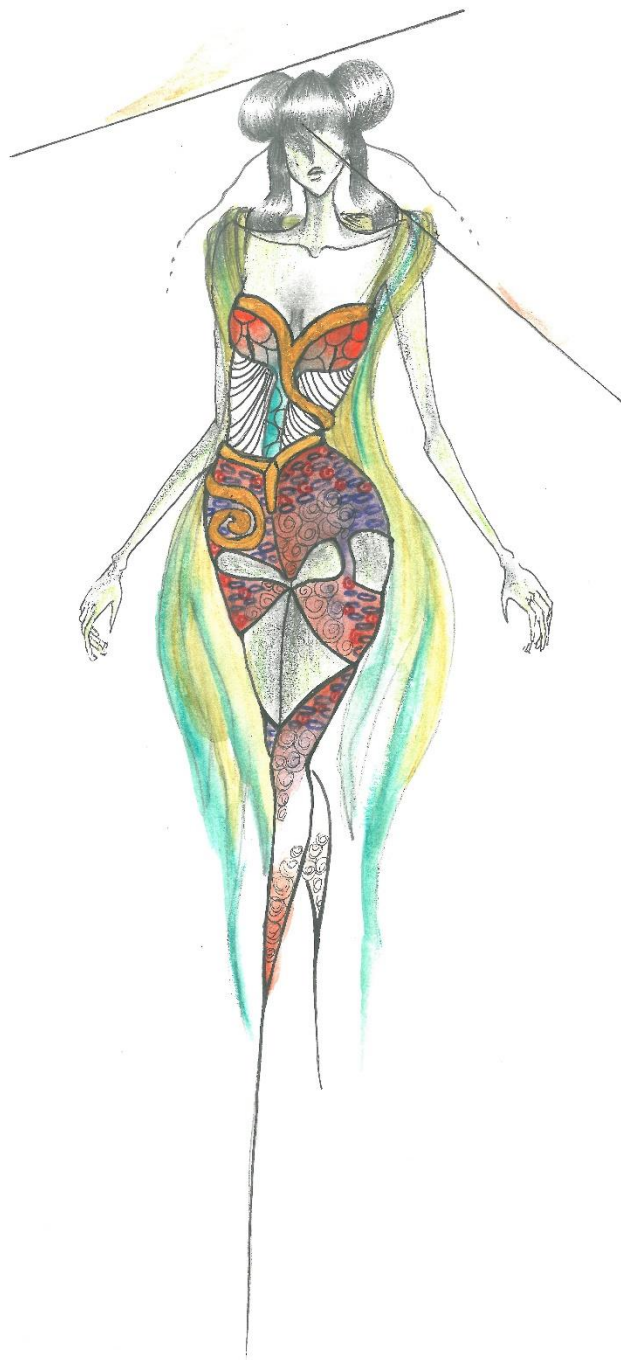
Sl. 15. Model 2

Sl. 16. Model 3

Sl. 17. Model 4

Sl. 18. Model 5

Sl. 19. Model 6

Sl. 20. Model 7

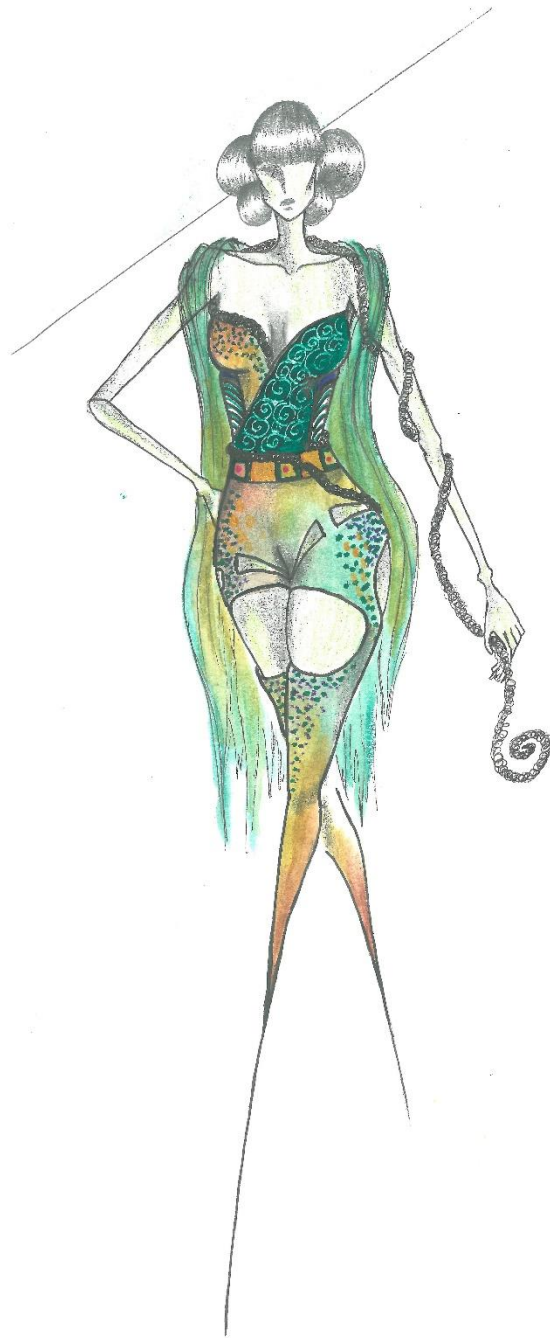
Sl. 21. Model 8

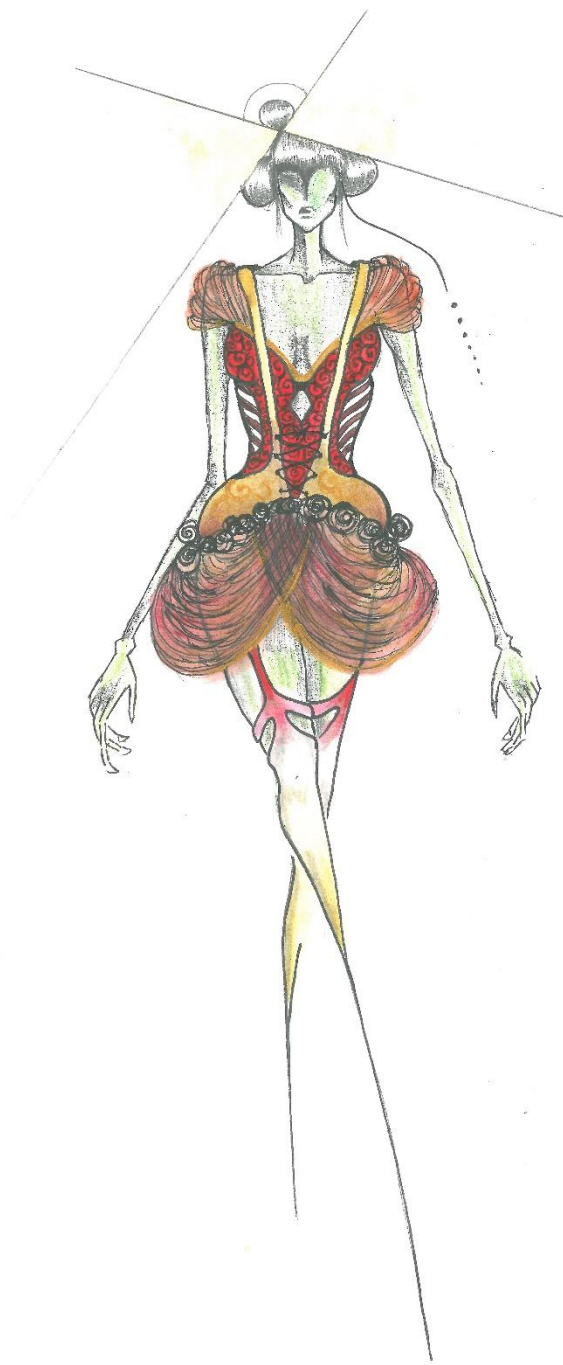
Sl. 22. Model 9

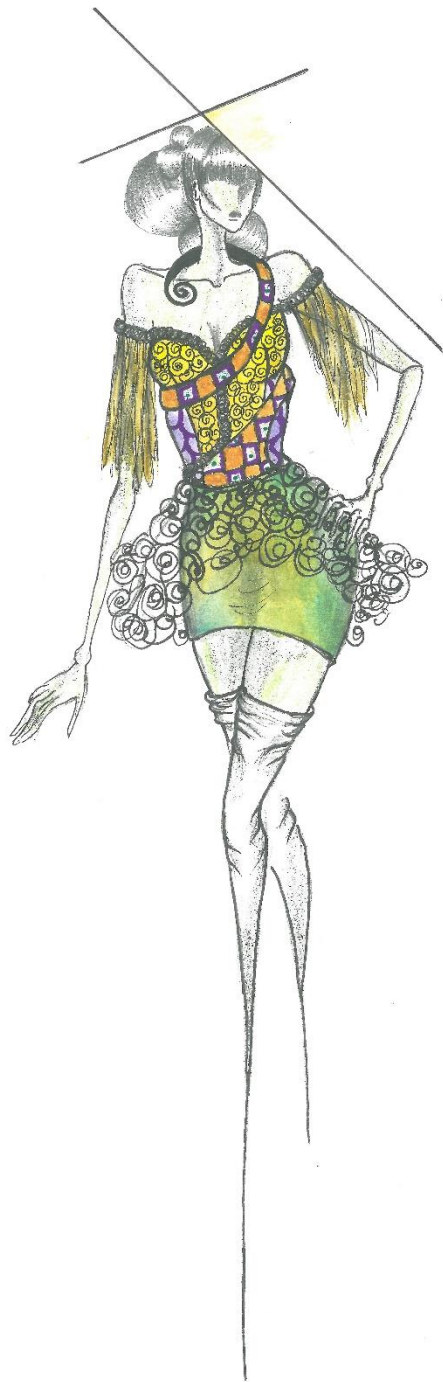
Sl. 23. Model 10

Sl. 24. Model 11

Sl. 25. Model 12

Sl. 26. Model 13

Sl. 27. Model 14

Sl. 28. Model 15

7. ZAKLJUČAK

Ovim radom nastojala sam dati uvid u razvoj mode, stilova i silueta secesije. Opisati glavna obilježja i karakteristike samog povijesnog stila, obraćajući pažnju na nekoliko najznačajnijih i inspirativnih umjetnika, njihov stil izražavanja, pokret linija, način razmišljanja, promatranja svijeta i prostora u kojem se nalaze. Sve je to dakako bilo potrebno kako bih se suočila sa suvremenim svijetom u stvaranju kolekcije, koristeći njihove načine promatranja i stilove ekspresije uz opća obilježja samog povijesnog pravca.

Secesija kao stil imala je svoje uistinu svijetle trenutke, poput afirmacije estetike u funkciji proizvoda, te kvalitete izrade i forsiranje zanatskih parametara za postizanje dugovječnosti proizvoda. Suvremeno društvo te karakteristike vrlo teško pronalazi u industrijalizaciji i potrošačko-medijskoj manipulaciji današnjice. Istražujući umjetnost kroz slikare, arhitekte i druge umjetnike tog razdoblja, shvatila sam da su prostor, predmete i svijet gledali slobodnije, otvorenije, izvan „okvira“ i estetskih pravila društva tog vremena. Javlja se jedan, možemo čak reći buntovan otpor, prema tradiciji i do tad postavljenim normama u umjetnosti. Buntovnost kao otpor i emocija asociiraju upravo na novu perspektivu svjetovnog prostora kroz ekspresiju u umjetnosti. U jednoj cjelovitoj kolekciji osmislila sam odjevne predmete kojima želim obnoviti funkciju estetike i dekoracije na jedinstven način, pritom izbjegavajući masovnu, svakidašnju modu u dizajnu odjavnog predmeta. Naglasila sam važnost osobnog izražaja umjetnika i njegove prepoznatljivosti.

8. LITERATURA

1. Mary Hollingsworth, Umjetnost kroz povijest čovječanstva, Andromeda
2. Ivanka Boravac, Opća povijest umjetnosti, Mozaki knjiga, Zagreb, 2000.
3. Radovan Ivaničević, Stilovi, razdoblja, život II, Od Romanike do Secesije, Profil, Zagreb, 2002.
4. H.W. Janson, Anthony F. Janson, Povijest Umjetnosti, Varaždin, 2005.
5. Gilles Plazy, Povijest umjetnosti u slikama, Rijeka, 2000.

INTERNETSKI IZVORI

<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=44736> (23.06.2017.)

POPIS SLIKA

- Slika 1. G. Klimt, Poljubac, Austrijska galerija, Beč
- Slika 2. G.Klimt, portret Adely B. Bauer, Žena u zlatu
- Slika 3. E. Munch, „Krik“
- Slika 4, E. Munch, „Strah“
- Slika 5. Victor Horta: stubište kuće Tassel, 1893. Bruxelles
- Slika 6. A.Gaudi, La Sagrada Familia, Barcelona
- Slika 7. A.Gaudi, Casa Mila,Barcelona
- Slika 8. A.Gaudi, Građevina u parku Guell, Barcelona
- Slika 9. H. Van de Velde, Primjer primijenjene umjetnosti
- Slika 10. Uzorak vitraj katedrale na haljini
- Slika 11. Uzorak zmijski pokreti linija
- Slika 12. Kombinacija zlata s crnom i bijelom bojom
- Slika 13. Vezovi cvjetnih motiva po uzoru na G. Klimta